

У Националном музеју у Њу Делхију 26. јула отворена је велика изложба Етнографског музеја из Београда "Текстил и украшавање у култури Срба 19. и прве половине 20. века".

Изложбу је свечано отворила г-ђа Рашми Верма, заменица индијског министра културе и туризма. На отварању су, поред заменице министра, говорили и директор Националног музеја др Б.Р. Мани, директорка Етнографског музеја др Мирјана Менковић и амбасадор Владимир Марић. Отварању је присуствовао велики број индијских званичника, представника дипломатског кора, медија, образовних и културних институција итд. Изложба ће трајати до 31. августа.

Наша девојачка спрема у Индији

Поставка Етнографског музеја „Текстил и украшавање у култури Срба 19. и прве половине 20. века“, на којој ће бити изложени пиротски ћилими и опрема за младу

Пиротски ћилими као део девојачке спреме, шкоруца напуњене кошукама, столвацама, пешкирима, украси за невесте из наших крајева и пратећи накит за младу – укупно сто артефаката из Етнографског музеја у Београду биће представљено на изложби у Националном музеју Индије у Њу Делхију од 26. јула до 31. августа под називом „Текстил и украшавање у култури Срба 19. и прве половине 20. века“.

На свечаном отварању поставке говориће др Миријана Менковић, директорка Етнографског музеја, др Б. Р. Маи, генерални директор Националног музеја Индије, и Владимир Марић, амбасадор Србије у Индији, а позив да присуствују отварању изложбе упућен је

Фотомонтажа Етнографског музеја

Прстен столоват, 18. век

и министру културе и министру спољних послова Србије.

Како објашњава директорка музеја Миријана Менковић, до реализације ове изложбе је дошло јер је амбасадор Владимир Марић пре одласка на дужност у Индију, 2014. године објавио све музеје у Београду, узео каталоге, а културне установе у Индији су показале посебно интересовање за збирку Етнографског музеја. На изложеном простору од 400 квадратних метара, биће изложено текстилно поштво и ћилими јер су материјали и сама техника израде веома специфични и непознати за многе веома богату индијску културу. А свака као значајан ритуал у свим цивилизацијама има посебан значај у индијској традицији“, долаже Миријана Менковић.

Ауторке изложбе Марина Цветковић и Јелена Тешић Вулећкић изабрале су предмете за украшавање српске невесте, будући да је свака била једна од најзначајнијих догађаја у животу породице, који уједино сведочи о начину живота, обичајима и статусу младенаца.

Као најдрагоценије обележје брачног стања издавало се оглавање невесте, будући да је у народном накиту код Срба изузетна пажња посвећивана украшавању главе, које и током 19. и у првој по-

ловини 20. века задржава доминантно место. Оглава су била пребогата накитом, да би се временом потпуно нестала или се трансформисала и прилагодила тренутним условима и могућностима – каже куратор изложбе Јелена Тешић Вулећкић.

Цветни венац, као најстарији украс на глави невесте, водио је порекло од античког начина украшавања, да би преко Византије дошао у европске земље где је прво служио као украс од цвећа. Венац од цвећа на носиле су девојке као симбол младости и девичанства, док су на глави невесте они симболизовали венчање и жезло за плодношћу.

Трансформацијом венаца настало је савремене – најраспрострањенија млада капа на ширем подручју Србије. Основу те капе чини лесков прут или лескова кора савијена у полукруг и причвршћена, а затим обложена домаћим платном или црвеном

Пиротски ћилими

Део изложбе посвећен је специфичностима пиротских ћилима: орнаментацији, колориту, дизајну и ткачкој техници. Ове ћилиме најчешће је ткало више ћилимарки, жена из нижих социјалних слојева, на вертикалном разбоју. Крајем 19. века тиме су се бавиле скоро три четвртине женске популације, а производња ћилима била је најважнија привредна грана Пирота.

чојом. Претња страна прекривена је називима новца, а са стране, у јакени слепочиница, пришивене су трачице које се завршавају малим прапорицама и спуштају низ младицу леђа – прича наша саговорница.

Накит и украшавање грађанки у складу су са грађанским костимом који се у Србији формира средином 19. века и који у себи сређује елементе турско-оријенталне, левантске и европске културе. Симбол женске грађанске ношње био је фес – плетка капа од црвене чоје са кићанком или тепелуком и барешом.

– У српској грађанској ношњи назив „тепелук“

Бисерни тепелук, друга половина 19. и почетак 20. века

Јелена Тешић Вулећкић

пренет је на посебну малу женску капу од првене чоје у облику калоте, украшену бисером навијеним у облику купина, која, колико је познато, нема паралела у ношњама других балканских земаља. Девојке су почињале да носе фес и тепелук и да око њега обавијају штећенице када им се приближи време удаје. Брачно стање изражавало

се присуством, односно одсуством бареша – траке или жарана обавијене око феса. Осим бареша, ознака удаје жене био је и накит: прстен, брош и минђуше, и њега је у комплексу са вереничким прстеном невести поклањала младожењина породица на дан веридбе – покладе ауторка изложбе.

На територији Војводине користило се неколико невестинских оглаваља. Рецимо, капа златара је израђивана са два пара трака од свиле, сатена или бруката, обично беле, жуће, светлоружичасте или плаве боје. Цела површина капе украшена је златорезом у мотивима срца, лале, дилана, жира.

– Накит за невесте на подручју Косова и Метохије такође се одликовао лепотом и разноврсношћу. Перјаница је била висока капа која се састоји од рогастиг дрвета савијеног у облику лире и пресвученог ткањаним, овалне капе и правоугаоног презеца, украшена стакленим перлама, перлицама, дугмућима и огледалцима.

Обележје економске моћи највише се огледало у накиту за врат и груди, посебно оном кога су чинили низини новца. Предстањали су вишак део имовине који је отац, према могућностима, спремао за ћерку.

– Демони и зли духови, према народном веровању, окупљају се у великом броју за време свадбе. Веровало се да нека неодређена опасност младеница прети „лолози“, па је као главна заштита била млада и младожењина капа кићена сребрним новцем, лауновим перјем и огледалцима и овакво оглавање штитило је невесту до рођења детета. Како према веровању, капа и жарана могу да замене власника у врсном и бајану, у неким крајевима невесте нису поздрављивале оглаваља и уопште не радило су се одвајање од њих – каже Јелена Тешић Вулећкић. Миријана Сretenовић

Млада из Шумадије, 19. век и прва половина 20. века

